

Paul Valéry levelei

Jean Voilier-hez

(részletek)

60. levél [1939. február 24.]

Péntek

Két óra. Napsütés. Látom a nyikorgó kovácsoltvas kaput, egy utcát – az utcát, vajon hová vezet? Ijesztő mai fölfedezés.

Hirtelen a lelkembe hasít... Li cor me fault – ahogyan Théroulde¹ mondja. Útra fel!

A kávé és a cigaretta szörnyű ízzé keveredik a számban.

– Csöngetnek. A *smoking!* Azonnal csekken. Történetem asztal-színházára vagy színterére már harminckilenc éve roskadok.

Gondolom, ott nálad süt a nap. Halványkék az ég. Olyan szép voltál az imént, olyan drága, olyan közeli. A.² többször felidézte a tegnapi ebéd alatti benyomásait. Azt gondolja, hogy örömet szerez vele? Talán ő ért meg engem a legjobban – vagy kitalálja a gondolataimat?

– Az élő univerzum úrjében érzem magam.

Kizárt, hogy itt, ezen az úton lennél.

Egyes-egyedül az úton.

Emlékszel, nagyon régen azt mondtad – amikor még nem volt köztünk semmi! –, hogy gyalogszerrel utazol. Most eszembe jut ez a mondatod.

Hirtelen *máris* a részleteket felidéző emlékezet pengeéles villanásai fűródnak a szívembe. Nagyon-nagyon ritkán pontosak az emlékeim, valamit jelent, hogy ez most eszembe jutott.

Szemem elhomályosodik. Harmatcseppeken át látom a papíroson a napot. Ez a nap van fölötted is, jobbról süt rád az úton.

Ó, mennyire lehet szeretni téged! Egyébként az egész világ beléd szerelmes. Fájdalmas érzés erre gondolni. Ez a te egyetlen hibád, drága Kin...! Amikor társaságban látlak, elhomályosul melletted a többi ember, mindenki rád vágyik – ajkamba harapok – és lehunyom a szemem.

De felidézem a szemeidet, a *valódi* szemeidet. Megszűnik az idő, ha közletről iszom őket. Nem ismertem ezt az érzést mindaddig, amíg veled nem találkoztam. Csókon, testi érintkezésen túli ez az érzés. Fény kapcsolódik fényhez.

Jaj, elmentél!

Tényleg nem tudom, mit tegyek ezen a délutánon. Pedig valamit nyilvánvalóan tennem kell. Itt van ez a telefoncsörgés, ami kizökkent.

203. levél [1941. július 21.]

Édes szívem,
időben érkezik-e levelém?

Nem mintha bármit tudatni szeretnék veled. Mindent tudsz, jobban, mint én. Ismered örökös aggodalmam, szükségem, nyugtalanságom, a „szerelmemet” ki iránt? Ki iránt...

Mondd, tényleg, nem volt unalmas együtt, tegnap, ki-ki a dobozába zárva? Én, rögtön elválásunk után kijöttem volna belőle, mint a szomszéd vagy a postás nyulai a ketrecből, szívem zsigercsomó, ázik a lélek vizeletében.

Zavar, hogy én nem tudok, mint te, fantasztikus történeteket kitalálni és előadni, benem minden lárifári belül képződik. E képek túlságosan érzelmenteliek, túltengenek bennem a képek... de sok szétmállik és napom szubsztanciájává válnak.

Ma reggel megtaláltam néhány korábbi rejtélyes feljegyzést, érzelmekkel telített visszaemlékezést... Időnként egy-egy érdekes történet keveredik közjük... Emlékszel a saint-cloudi

1 Théroulde Turoid, a Roland-ének feltételezett szerzőjének egyik névváltozata, talán őt idézi. (A ford.)

2 Valószínűleg Agatha, Paul Valéry lánya.

erdőben a tolvajra? Ezúttal belém vágta a tört, sajog olykor a májamban a nyoma azokban a végzetes pillanatokban, amikor úgy érzem, hogy néhány hónapja kissé megváltoztál, átalakultam a lelkedben. Sajnos, minél jobban megismerünk valakit, annál inkább alábbhagy az iránta való érdeklődésünk, bármennyire értékes is az a másik. Márpedig a parttalan vágy a legintenzívebb és legbecsesebb a szerelemben. Olthatatlan szomjúság és nem apadó forrás. Továbbra is te vagy a szomjam és a forrásom, de nem merem gondolni, hogy kimeríthetetlen forrást és szakadatlan vágyat jelentenek számodra. Amikor rám tör a bizonytalanság, úgy érzem, belepusztulok ebbe, ezerszer rosszabb ez az érzés, mint a hiányod. Igaz, rendkívül érzékeny vagyok, bonyolult, egyfelől nagyon intellektuális, másfelől, rám jellemzően, magával ragad az életnek valamiféle „miszticitása”. A szerelem, valahányszor mélyen megérintett, maga volt a Via Sacra... rendkívüli orientáció, ígéret, egy kétfejű belső nyelv megszületése. Egyszóval, nem tudom, mi az a megnevezhetőn túli, ami miatt másként érzékeljük az életet, más értelme lesz, mint volt addig. Életem álma volt megtapasztalni ezt, ami nem azonos a szó szoros értelmében vett boldogsággal. A csábítás, az érzelmek, a lélek mind eggyé válik, hogy megteremje a legmagasztosabb emóciók gyümölcsét. Ó, itt az idő, siess, hogy te is részesülj belőle!

Szívemhez szorítalak, oly erősen, oly erősen.

228. levél [1941. szeptember 20.]

Én kedves barátnóm,

muszáj már most reggel írnom neked, végy a karodba – rettenetes reggelem volt.

A tegnapi esti társalgás jól sikerült, de az éjszaka végén

– A fogam rendetlenkedni kezdett.

– Megégettem a karomat a kávéfőzővel – semmiség, de ha hozzáadódik a többi rosszhoz, akkor sok lesz.

– Újrakezdődtek a montrozier-i emésztési problémák. –

– Végül felhívom Madame C.-t és Bidon azt válaszolja, az úrnő Párizsban van! Megvettem holnapra Vichybe a *sleepingemet*.

Mindezek miatt lehangolt állapotba kerültem.

243. levél [1942. április 15.] tizenhét óra

Kedves! Most fejeztem be a nagy nyomólemezt³... lesz, ami lesz!... Láttam a Ny. V.-t⁴ kiszedve. Luxus kiállítású lesz. Nagyon jó. A kék iniciálék egy kicsit vékonykák. Azért írom elsőnek ezt, mert ürügy, hogy írhaszak, másodsorban azért írok, mert megjelent Darah-nál⁵ egy hölgy, és bejelentette, hogy új rendelkezést vezetnek be. Ezután csak korlátozott mértékben lehet bankszámláról pénzt kivenni.

Azt állította továbbá, hogy a határ ma le van zárva.

És nekem még nincs meg a passzusom! Pattanásig feszültek az idegeim.

Ha tudsz valamit a bankszámláról, kérlek, mondd el virágnyelven holnap reggel!

Akkor tizenhét óra harminckor!

249. levél

Paul Valéry úr

rue Fournari 1.

Montpellier

Drága Barátnóm, itt vagyok a vízköpő szörnyekkel ékes régi épületben – két lépésre attól a helytől, ahol a *Fonólányt* írtam, és háromszáz lépésre onnan, ahol a *Teste urat* improvizáltam. Ma reggel érkeztem. Előtte három napot Marseille-ben töltöttem, barátokkal körülvéve, sokszor összefutottam a Tuniszba tartó Gide-del. Pokoli misztrál fűjt. Szinte végig vacogtam. Bár jönne már a meleg.

3 Jean Voilier *Nyitott város* című regényének készülő díszkiadásához Paul Valéry készített illusztrációkat, litográfákat. Mindössze négyszáz példányban jelent meg 1942-ben az Éditions Émile-Paul Frères gondozásában. Ma antikváriumban 273 euró az ára. (A ford. megj.)

4 Jean Voilier *Nyitott város* című regénye.

5 Jean-Gabriel Daragnès, festő és rézkarcoló, az Éditions Émile-Paul Frères művészeti igazgatója.

Hétfőn előadásom lesz Sète-ben⁶. Robert kedden jön értem.

Semmi hírem magáról, de másról sem, amióta elutaztam. Rosszabb, mintha tengerre szálltam volna. Kicsit reménykedem (de nem túlságosan), hogy Montrozier-ben lelek valami csekélységet Jasminből. Segítenie kell, hogy éljek. Gondolataim légüres térben mozognak. Ugyanakkor mindenki kitüntetően kedves, mindent megtesznek értem. Úgy érzem, nőtt a megbecsülésem. Különösen Lyonban volt meglepően erős. Mindez azonban illúzió. Számomra egy dolog számít. A többi csak felszálló füst.

255. levél [1942. június 6.] szombat, 18 óra

TÁVOLLÉTED, HIÁNYOD NAPLÓJA

A hőség és távozásod leküzdhetetlenül rossz állapotba taszítottak. Minden életkedv, tettvágy elhagyott. Pokolba hajítom a „Jog”-ot⁷. Megpróbálom újra elővenni *Az én Faustom* vázlateit. Megint kiokádok. Egy héber könyvesboltos ma reggel rajzvázlatokat és kéziratot kért tőlem. Van egy kis füzetem, amelyben a *Phédra*ról próbáltam először írni. Azok a különös asszonyok. Próbálok visszatérni hozzájuk. Monstrumszerű kariatida terpeszkedik a szavak között. Aranyemlőt adok a szájába: csak hallgasson már el! Visszazavarom. Mindent, ecsetet stb. Mi az a Senneville⁸? Hol található a glóbuson? Látom, hogy elhúz egy autó. Mit fogsz ma vacsorázni ott? Micsoda ingatlanszakértő hölgy lettél! Tizennyolc óra van. Valóban kiapadtam. Leránt a mélybe az értelmetlen létezés érzése. Amióta a világon vagyok, mindig valamit alkottam: általában gondolatokat. El kell ismernem, hogy teljes hatalmad van fölöttem.

TÁVOLLÉTED, HIÁNYOD NAPLÓJA (folytatás)

Szombat, 22 óra

Lefeküdni? Ekkora melegben? Ilyen egyedül? Hajthatatlan lesz az éjszaka.

Egyszer csak eszembe jut, hogy „vajon gondolsz-e rám?”, és közben érzem, hogy ez a világ legbutább kérdése. Először is azért, mert. Másodszor, egy ilyen kérdés szinte kikényszeríti a Nemleges választ... Jó neked, te soha nem kérdezed meg tőlem, mert biztos vagy az IGEN-ben.

Irigylem téled ezt a bizonyosságot. Ezzel az igennel édesen lehet álmodni a számunkra legfontosabb lényről. Ez maga a lélek békéje. Ebből következik, hogy a „boldog pillanatok” emléke még boldogság és nem fájdalom.

Szerelmem, szépséged felsebzi a szívemet. Minél jobban megismerlek, annál inkább csodálom szellemed, amely mindig tartogat számomra újdonságot. Arra születtem, hogy értékeljem sokszínűségét... És hogy sokszor szenvedjek tőle.

Egy rejtély: világos, hogy az irántad táplált szenvedélyem lényegileg nem pszichológiai eredetű. A test démona nincs jelen... Vagy inkább átlényegült. Ez az erő talány – egyszerű, organikus, és önmagával megelégedett. Meglehetősen rendkívüli eset. Mindent oda szeretnék adni neked, amit csak létemmel kínálni tudok. Különös: néha úgy érzem, hogy *életem kiteljesedéséhez éppen annyi szükséges belőled, mint amennyire neked hiányzik valami a teljes élethez...*

Nem tudom, éreztél-e hasonlóképpen? Amikor arról beszélsz, hogy gondjaid, időnkénti szétforgácsoltságod közepette mennyire vágysz a békére, eszembe jut, amit most kissé ügyetlenül megfogalmaztam. Van egyfajta „végtelen” az állapotomban és talán a tiédben is. Írjuk le a piszkos szavakat: líraiság, miszticizmus és egyfajta esztétikum. VAN ABBAN, egészen AZ ÖLELÉSIG, VALAMI TÖBBLET? KI AKAR E SZERELMES AKTUS SZOKVÁNYOS VÉGÉNÉL TOVÁBBMENNİ?

A mi művünk – együttműködésünk – nem azért van-e, hogy ezt kiderítsük?

Ki tudja, hová vezet, kedvesem, az, amit érzek irántad?

6 Paul Valéry egy sète-i filmszínházban irodalmi emlékeiről tartott előadást.

7 Valéry „*Személyes nézeteim a jogról*” című készülő könyvéről van szó, amelyet Jeanne szándékozott kiadni saját kiadójánál, az Éditions Domat-Montchrestiennél. (A ford.)

8 Jeanne Senneville-ben, egy barátnőjénél, Amélie de Pouzols-nál tartózkodik 1942 májusában, amikor Valéry visszatér Párizsba.

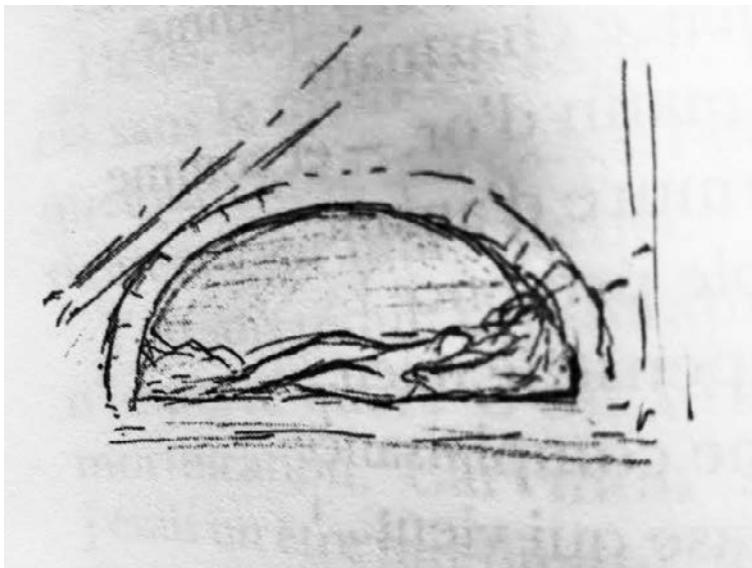
SAD SUNDAY

Ah... Vasárnap... Arról álmodtam, hogy elmegyek moziba, megnézem azt a jó filmet, amit Sidonie ajánlott...

Örület, mi minden jár a fejemben, szegény, öreg FEJEMBEN, amit már annyit dolgoztattam, mi mindenre nem használom, főleg pedig arra, hogy megvédjem magam őtőle...

Az előbb újra elővette egyik (sajnos) kedvenc vesszőparipáját... azt, hogy megpróbálja elkészíteni a portrédat.

Minden eszközt, minden időt neked szentelve⁹. Egy nagy vászon, szép ruha, jól megválasztott fény, hosszú ecsetek (több mint egy méter), és az utolsó simításokhoz drága mókusszőr ecset.

Paul Valéry rajza:
La Grotte de Calypso

És akkor komoly probléma merül fel:

Tapasztalat, tudás, különösebb tehetség híján – pusztán az alkotás vágyával, elszánt akarrattal – sikerülni fog-e?...

Már látom, ahogy belevetem magam a munkába. És te modellt ülsz nagy igyekezettel.

Ahh. Manet kellene neked. Nem látok más hozzád méltó festőt.

Az istenáldotta orr. Nehéz vele boldogulni. Úgy tűnik, hogy az elejét megoldanám – éppen egy mozdulatot készülsz tenni, egy rád annyira jellemzőt, amelyet sokszor megfigyeltem, s csodálok. Istennő ruhátlanul, sajátosan meghajló testével, amely egyszerre telt és könnyű, s e kettősség az arcvonásain is végigfut, és sugárzó mosolyban teljesedik ki.

De vajon van-e ma oly ostoba festő, aki egy mosolyt lefestene? Se égen, se földön nem lelni egyet sem. Tízévi munkába telne megörökíteni ezeket a pillanatokat. Sokkal egyszerűbb kétszázézerért eladni egy tál rikító színű főtt tésztaőről készült képet. A festészet, mint minden művészet, soha véget nem érő analízis. A művészet aszkézis, amelyből e vég nélküli analízis teremt értéket. A Szerelem a teljes létből kivonható és a végsőkig lepárolt tiszta tónusok művésze: a modellt és a kifejezőeszközt a legtöbben célnak tekintik, és azt hiszik, hogy a festészet végső célja a tárgyakhoz való hasonlóság. A görcsös rángás a hamis vágyról vall.

Ó, téged lefesteni...

9 Somlyó György írja Valéry magyarra fordításának nehézségeiről: „Külön paradoxona a valéryi feljegyzések nyelvének, hogy a stílus e ‚tisztá‘ mestere itt a legkidolgozottabb próza remekléseit állandó spontaneitásban változtatja a csak önmagunknak odavetett megjegyzések hanyag, nagyúri pongyolaságaival.” Majd Somlyó így folytatja aggodalmait: „A pongyolaságokat, a nemcsak feszes, hanem néhol hanyag eleganciát, vagy akár az elegancia hiányát, a szórakozottan, vagy önmagát mintegy megunva, befejezetlenül hagyott mondatokat úgy közvetíteni, hogy az ne a fordító ügyetlenségének hasson...” Paul Valéry *Füzetek*. Mérleg, Európa Kiadó, Budapest, 1997. 366. o. A Jeanne Lovitonhoz írt levelekben is megtaláljuk a szaggatott írásmódot, a hiányos, máskor nominális mondatokat; talán a zaklatott lelkiállapot miatt, vagy mert gyorsan, sebtében írt. Mi nem akartuk megszépíteni Valéry mondatait.

My god. Mennyi időt elfecsérlek azzal, hogy neked írok... ÉS Bocsáss meg, ...úgy érzem, odavesztett idő... vagy inkább olyan idő, ami alatt átvérzett sebem, mert most ismét feltéptem; a nyelv önkéntelenül is mindig a fájós fogat keresi, talán fölösleges hozzátenni, hogy meg is találja... És aztán?

258. levél [1942. július 16.]

(Részlet)

Várlok holnap hat óra körül. Nélküled az idő hosszú, mint az ördög farka... Bár látnád, ahogy itt ülök a rendetlenségben, körülöttem telefirkált papírdarabok – furcsa lesz majd díszkiadásban viszontlátni őket – és egyszer a tévesztések kijavítódnak, az algebrajelek, kis fejcskék eltűnnek, a szövegvariánsok egy végső változattá olvadnak össze – és a füzetbe, boríték hátuljára került maszturbációk eredményeképpen megszületik a talán hosszú életű *irodalmi lény!*...

268. levél [1942.] augusztus 9., vasárnap

(Részlet)

Kedves Jeanne-om! Nem sok hírt hallatsz magadról! Továtűnnek a napok, a vasárnapok olyanok, mint a csomók a futó kötélben. Itt vagyok, egyedül, megrökönyödve.

275. levél [1942. szeptember 27.] péntek este

Ó, milyen bosszantó gyermek vagy!

Csak rád gondolok szomorúan, szerelmesen, vidáman, fiatalon és morózusan – testemmel-lelkemmel.

– És semmi fontosat nem mondtam ezzel: *hogyan is lehet beszámolni arról, ami velünk történik?* Képtelen vagyok felfogni, hogy semmit nem tudhatok rólad, és én sem tudok semmit mondani arról, hogy hogyan telik az időm nélküled. Értelmetlen. Írhatsz képeslapokat Monsieur Peyrontól a Gay-Lussac utca 12-ből vagy a fiatal költőtől, Bonnet-Ricard-tól.

Az elragadónak ígérkező délutánt lehangolta a bánattól nehéz szív.

Mire leszállt az éjszaka, nem bírtam tovább az egyedüllétet. Egyedül – az én virgonc, sudár termetű barátnóm nélkül – akivel egy a szívem, testem, lelkem, vele az égvilágon minden tökéletes! És aki nélkül felakasztanám magam – hogy e mindennek-semminek a súlya végre megsemmisítené létemet és szellememet.

Olykor ott érzem, egészen a közelemben, pőrére vetkőzött „lelkedet” és *boldog vagyok*.

Most kaptam néhány példányt a kiadványból, jó minőségű papírra nyomva.

281. levél [1942-ben]

Ó, szerelemben fogant acélerős vágyak

Bár a túlárado érzések meghallgatásra találnának...

Micsoda közjáték tegnap, a fogfájással megtoldva, nem tudom kiüzni a lelkemből. A lelkemből szóval még keveset mondtam.

Ó, ez a kis séta az esőben, ó, ezek a XV. Lajos korabeli régi házak, a ciradás kovácsoltvas erkélyek. Beléd karoltam. Mindketten önmagunkat adtuk. Nem lehet itt befejeződni. Egy növény felfelé tör a virágjához. Még mindig magamba szívom az illatát. A virág tele harmattal.

Biztosan most is sírnom kellene, amiért lemondta a vasárnapi találkozót. Tudod, mennyire hiányzanak ezek a vasárnapok. Milyen értékes az ágy intimitása, a számolatlan csókok, ölelések, az egymás iránti megmagyarázhatatlan, elemi erejű szomjúság a gyönyörben próbál csillapodni, az erő meg a gyengédség csodálatosan elegyednek egymással.

Igen, régóta nincs részem az életnek eme örömeiben. De *tegnap* különleges volt az együtt-létünk, s annyira a „hatása alatt állok”, hogy kevésbé érzem sivárnak a vasárnapot, mint máskor. De esik, és esős időben feltámad az emberben az intimitás iránti vágy... Nem tudom, hogy nem bosszantalak-e olykor, hogy a hiányodról írok. Néha rám tör. Mert minden pillanatban érzem a hiányodat. Időnként azt mondogatom magamban, hogy ha mindig itt lenne, mindjárt mellettem lenne, akkor talán néha ő is bosszantana téged. A csodába is, nem talá-

lok más elfogadható megoldást. Mindig magam mellett akarlak tudni, mindenütt kereslek, és egyre jobban szeretlek.

Érted?

Holnap felhívlak a 62 70-en¹⁰, tíz óra harminc körül. Fourénál vannak intéznivalóim. Eléggé nyomasztó.

Imádlak, kedvesem, én kis kiadóm, és nem merem kimondani, még kicsodám...

P(asteur) V(allaery)-R(adot) telefonált és meghívott minket, hogy ebédeljünk vele pénteken az óráim után.

399. levél [1945]

(Részlet)

Nem akarok többé keserűségeimről szólni. Ha bölcs lennék, nem írnék több levelet, de még messze vagyok a bölcsesség e fokától, az „ésszel megáldott” ember isteni állapotától... És most szólnál, ha az első perctől fogva derűs arcomat mutattam volna neked?

Addig, míg nem tudok teljesen elhallgatni, míg nem küldök több unalmas levelet, megpróbálok más témákról beszélni... De milyenekről?

Bevallom, nem nagyon tudom, miről szólhatnék, mert régóta szenvedek attól, hogy szellemed elmerül az üzletben, egyáltalán nem figyelsz arra, ami kiemeli a szellemet a hétköznapi gyakorlati teendőiből. Többé nem tartasz igényt az elmeélesítő beszélgetésekre, mert a mindig újabb és újabb, meg sürgős ügyek miatt arra sem marad idő, hogy hiányát érezzed ezeknek a beszélgetéseknek. Köztünk csak arról esik szó, ami téged foglalkoztat és pillanatnyilag sürgető elintéznivaló, vagy „eseményekről”, a társasági élet kicsiny híreiről. És én, aki annyira szerettem volna, ambicionáltam, hogy gyöngéd, mély, állandó, világosan megfogalmazott gondolatcsere, külön gondolkodási stílusunk legyen, amelyet a szerelem intimitása tesz lehetővé, és ami nem jöhet létre rajtunk kívül senki más között a világon.

– De most el kell mondanom minden gondolatom. Emlékszel, amikor olykor ölembe tetted gyönyörű fejedet, hogyan néztem a szemedbe – melynek fényében akkor még *nem láttam meg a rejtőző árnyakat* – és ezt mondtam magamban – mi hiányzik ennek a csodálatos lénynek? *Mindene megvan.*

405. levél¹¹ [1945. június 5.]

Kedves barátnőm!

Megpróbálok írni Önnek. Többet szeretnék adni ennél a macskakaparásnál. De a ma reggel kapott injekció után fél órával *rettenetes rohamom* volt. Tegnap heveny hideglelés tört rám, egész testemben remegtem. Ma minden izmom begörcsölt, örült szorongással kísérve. Minden tagom rángott, a szívemig hatolt, végül egy fájdalmas tetanuszt kaptam. Befejezésül előntött az izzadság.

Soha ennyire nem kínozott testi fájdalom. De magának köszönhetően van jégcukorkám. Köszönöm, köszönöm.

Az ananászhoz, azt hiszem, még nem szabad hozzányúlnom. Pedig az ananászt szeretem a legjobban a [*világon*] (vagy majdnem).

Össze vagyok törve. Ma reggel Gide látogatott meg kedvesen. Ott volt az injekciónál, a többit nem nézte meg.

Ha eljött volna hozzám, beszélgethettünk volna.

Látogatás betegágyamnál, talán lehetséges lenne.

És most rettegéssel gondolok a holnapi injekcióra.

Tíz nap óta ezek az első soraim. Természetesen magához szólnak... Szerettem volna másról írni. De nem tudok.

Az Öné egészen

P. V.

10 Odéon 62 70 Jean Voilier rue Saint-Jacques-on lévő kiadói irodájának telefonszáma.

11 Paul Valéry életében írt utolsó levele Jeanne Lovitonhoz. (A ford.)

Kaptam egy táviratot Pasteurtól. „A barátai türelmetlenül várják, mondja Victoria. Ideális hely lenne a számára. Visszajövök július végén. Szeretettel.”

V. R.¹²

Meg tudnak várni!!

Évszám nélküli levelek

449. levél

Tizenhat óra

(Részlet)

~~~~~

Útközben támadtak ezek a gondolataim, idejöttem, hogy nyugodtan álmodjam rólad.

Vasárnap van, indulok ölelő karjaid felé, nyugat felé tartok, gondolkodás közben nem érzem az út fáradalmait. Repül a szívem, de a lábnak minden lépést meg kell tennie. Járás közben leszegem a fejem, mindig szorongok, mert nem tudom, milyen állapotban talállak. Mindig azon tépelődöm, mit vihetnék neked. Hidd el, örökös gondom ez, nem is tudod, milyen hatalmas árat adnék azért, hogy a leghalványabb jelét vagy kifejezését lássam annak, hogy örülsz, amikor meglátsz.

Körülnézek. Jó idő van – kellemes langymeleg és nyugalmas a hely, a Rendetlenségem Temploma... Annyira szeretem a Rendetlenségemet, amennyire szeretem a te Rendedet. Végül is nem egy dolog született ebben a Rendetlenségben. Ha itt lennél; velem szemben ülnél a papírjaiddal – én meg az enyéimmal. Lehet, hogy időről időre egymásra néznénk?... És mit mondanának a szemek? Azt, hogy te itt vagy és én is itt vagyok. Nem csodálatos? Hát nem érdemes elszenvedni ezért azt a betegséget, amit LÉTEZÉSNEK hívnak?

Aztán, néha... pihenőt tartok az álmodozásban. Igen, becses barátom, meg kell állnom, különben még elolvadok, miközben ezekre a dolgokra gondolok.

Körbenézek. Nélküled száll le a nap. Vasárnap van, az az óra, amikor szép karodat simogatom, amikor melledet csókolgatom. Hiányod jelenléte akkora hévvel ragad el, hogy be kell hunynom a szemem, ahelyett, hogy éppen ekkora erővel megölelnék. Nem tudom, érted-e ezt a különös impulzust.

Elmegyek. Hirtelen megrohant e nagy szoba üressége. Rosszul tettem, hogy írtam neked, mást kellett volna csinálnom. Nem szabad játszani a magánnyal.

452. levél

Virágok neked
Könnyek érted
Szívek, minek?...

Hunyd le a szemed. Íme, a hangom
Íme, könnyűvé lett kezem,
pálmalevél, melyet az imént érintettél.
Fogadd az Egoista rózsáit.

Ugyanaz
Sajnos

(Röhrig Eszter fordítása)

¹² Orvos, Louis Pasteur unokája, összes művei gondozója, egyetemi professzor, allergiás és vesebetegségek specialistája, Valéry baráti köréhez tartozott. (A ford.)